Outi Vilén, erityisasiantuntija
Ympäristöministeriö
30.5.2018

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Asia: U 5/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uusiutuvan energian direktiivi)

Ympäristövaliokunta on pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa uusiutuvan energian direktiiviä koskevasta jatkokirjelmästä. Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston jatkokirjelmässä esitettyyn kantaan.

Uusiutuvan energian direktiivi uusitaan vuoden 2020 jälkeiselle ajalle. Uusiutuvan energian direktiivin on tarkoitus luoda kehikko uusiutuvan energian edistämiseksi vuoteen 2030 asti. Jatkokirjelmän mukaisesti Suomi voi kannattaa tietyin varauksin EU:n uusiutuvan energian tavoitteen nostoa 27 prosentista 30 prosenttiin, kun parlamentin kanta osuustavoitteesta on 35 prosenttia. Jäsenvaltiot asettavat omat tavoitteensa kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa. Direktiiviehdotuksessa ei aseteta jäsenvaltiokohtaisia uusiutuvan energian tavoitteita vuodelle 2030, mutta direktiiviin on esitetty lisättäväksi kaava, jolla voidaan laskea uusiutuvan energian tavoitetaso jäsenmaittain tasan jakautuvan tavoitteen noston, bruttokansantuotteen, uusiutuvan energian potentiaalin ja siirtoyhteyksien perusteella. Jäsenvaltioiden kansallisia tavoitteita voidaan joutua määrittämään kaavan avulla, jos EU:n yhteinen sitova uusiutuvan energian tavoite ei täyty kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien pohjalta. Kaavan käyttö tulisi rajata nimenomaan kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien iterointiprosessiin.

Kustannustehokkuuden kannalta on perusteltua, että kaavassa olisi jatkokirjelmän mukaisesti mahdollisimman suuri painoarvo kaikille jäsenvaltioille kohdistuvalla yhtä suurella uusiutuvan energian tavoitteen lisäyksellä. Suomi voi kannattaa uusiutuvan energian tavoitteen nostoa kunhan kansallinen tavoite ei nouse yli 50 prosentin. EU-tavoitteen nosto on perusteltua myös siitä näkökulmasta, että uusiutuvan energian tuotannon kustannukset ovat laskeneet ja niiden odotetaan laskevan ennakoitua nopeammin. Kaavan taustatietoihin ja laskentamenetelmään liittyvien epävarmuuksien sekä kaavan ohjeellisen luonteen takia lopullisen kansallisen uusiutuvan energian tavoitetason arviointi on vaikeaa. Neuvotteluasetelma voi näin ollen olla haastava. Suomen energia- ja ilmastostrategiassa on linjattu uusiutuvan energian 50 prosentin tavoite, joten tavoitteen nosto ehdotetun kannan mukaisesti ei aiheuttaisi lisäkustannuksia.

Suomelle on asetettu taakanjakosektorilla kaudelle 2021-2030 tiukka 39 prosentin päästövähennysvelvoite. Taakanjakosektorin päästöistä 40 prosenttia on liikenteen päästöjä ja taakanjakosektorin päästövähennyksistä vuoteen 2030 noin puolet on suunniteltu tulevan liikenteen päästöjen alentamisesta. Kansallisesti on päätetty 30 prosentin tieliikenteen jakeluvelvoitteen asettamisesta. Uusiutuvan energian direktiivi asettaa vaatimuksia biopolttoaineiden kestävyydelle ja määrittää kehittyneet biopolttoaineet näiden valmistuksessa käytettävien raaka-aineiden kautta. Suomen taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteen täyttämisen kustannustehokkuuden kannalta on tärkeää, että uusiutuvaksi laskettavien biopolttoaineiden raaka-ainepohjaa ei kavenneta liikaa. Kuitenkin samanaikaisesti on otettava huomioon luonnon monimuotoisuus ja metsäperäisten raaka-aineiden kestävä käyttö. Biodiversiteetti on pyritty direktiiviehdotuksessa huomioimaan edellyttämällä, että korkean suojeluarvon omaavat alueet, mukaan lukien kosteikot ja suot/turvemaat, suojellaan ja että hakkuiden vaikutukset maaperän laatuun ja biodiversiteettiin minimoidaan. Biomassan kestävyyskriteereihin on tullut joitain Suomen kannalta kannatettavina pidettäviä muutoksia. Yksi muutoksista koskee turvemaapeltojen ojitusta ja mahdollistaa kestäväksi luettavan biomassan viljelyn ennen vuotta 2008 ojitetuilla turvemailla. Nurmen viljelyllä on myös kasvihuonekaasupäästöjä vähentävä vaikutus. Suomella ei ole erityisiä ongelmia direktiiviehdotuksessa esitettyjen kiinteiden biomassojen kestävyyskriteerien kanssa.

Biopolttoaineiden kansallisen tuotannon syntymistä edistää mahdollisimman vakaa investointiympäristö. Tämän vuoksi uusiutuvan energian direktiiviehdotuksessa esitettyjen jätehierarkian soveltamistapaa ja biomassa energiakäytön raaka-ainemarkkinoiden vääristämisen välttämistä koskevien kohtien tarkempi määrittely on kannatettavaa. Investointiympäristön vakautta heikentää huomattavasti parlamentille

ehdotettu mahdollisuus poistaa raaka-aineita kehittyneiden biopolttoaineiden raaka-ainelistalta liitteen IX A-osasta.

Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa asteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkiä toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen huomattavaa vähentämistä. Fossiilisen energian syrjäyttäminen uusiutuvalla energialla on tärkeä toimi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että niiltä osin kuin uusiutuvalle energialle asetettava tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, se heikentää päästökaupan ohjausvaikutusta. Näyttää siltä, että keskustelu EU:n päästövähennystavoitteen kiristämisestä on vilkastumassa kun seuraavan IPCC-raportin julkaisemishetki lähestyy.